

Įsakymas netenka galios 2021-03-23:

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-154](#), 2021-03-22, paskelbta TAR 2021-03-22, i. k. 2021-05652

Dėl Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo

Suvestinė redakcija nuo 2018-03-20 iki 2021-03-22

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2002, Nr. [40-1514](#), i. k. 102301MISAK00000160

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO

Į S A K Y M A S

DĖL VALSTYBINIO APLINKOS MONITORINGO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

2002 m. balandžio 8 d. Nr. 160

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl įgaliojimų suteikimo Aplinkos ministerijai“, ir perkeldamas 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB (OL 2016 L 344, p. 1), 1979 metų Konvenciją „Dėl tolimų atmosferos teršalų pernašų“ ir jos protokolus.

Preambulės pakeitimai:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

1. T v i r t i n u Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatus (pridedama).
2. Aplinkos ministerijos informacijos kompiuterinėje sistemoje v a d o v a u t i s reikšminiais žodžiais: „monitoringas“, „valdymo sistema“.
3. P a v e d u Aplinkos apsaugos agentūrai rengti šio įsakymo 1 punktu patvirtintų Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų (toliau – Nuostatai) 21¹ punkte nurodytą informaciją ir ją teikti Europos Komisijai ir Europos aplinkos agentūrai jų nustatyta forma ir laikantis Nuostatų 21¹ punkte nustatytų teikimo datų.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

APLINKOS MINISTRAS

ARŪNAS KUNDROTAS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2002 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 160
(Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2006 m. gruodžio 29 d. įsakymo
Nr. D1-624 redakcija)

VALSTYBINIO APLINKOS MONITORINGO NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatai (toliau – Nuostatai) reglamentuoja valstybinės aplinkos monitoringo programos turinį, jos rengimo, derinimo, vykdymo, valstybinio aplinkos monitoringo kontrolės užtikrinimo, monitoringo duomenų bei informacijos saugojimo ir teikimo tvarką.

2. Nuostatai privalomi visiems valstybinį aplinkos monitoringą vykdančioms bei kontrolę užtikrinantiems juridiniams ir fiziniams asmenims.

3. Nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatyme (Žin., 1997, Nr. [112-2824](#); 2006, Nr. 57-2025) vartojamas sąvokas.

II. VALSTYBINĖ APLINKOS MONITORINGO PROGRAMA

4. Valstybinis aplinkos monitoringas vykdomas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamą Valstybinę aplinkos monitoringo programą (toliau – Programa).

5. Programos objektai – Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo 5 straipsnyje nurodyti aplinkos monitoringo objektai.

6. Programa turi:

6.1. būti skirta gamtinės aplinkos kokybei vertinti, kad pagal atliktų stebėjimų ir gautų tyrimų rezultatus būtų galima formuoti bendrą aplinkos procesų valdymo strategiją bei aplinkosaugos politiką, rengti atitinkamas rekomendacijas, informuoti specialistus bei visuomenę apie esamą ir prognozuojamą gamtinės aplinkos būklę;

6.2. aprėpti visų gamtinės aplinkos sferų stebėjimus, kad aplinkos ar atskirų stebimų aplinkos elementų būklę būtų galima kompleksiskai vertinti visos Lietuvos mastu;

6.2¹. užtikrinti neigiamo oro taršos poveikio ekosistemoms monitoringą (stebėseną), pagrįstą stebėjimo vietų tinklu, kuris apima Lietuvai būdingų tipų gėlo vandens, natūralias, pusiau natūralias ir miško ekosistemas, taikant ekonomiškai efektyvų ir rizikos vertinimu grindžiamą požiūrį;

Papildyta papunkčiu:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

6.3. apibrėžti valstybinio aplinkos monitoringo apimtį;

6.4. būti orientuota į Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. [89-4029](#)), numatytus tikslus ir uždavinius aplinkos kokybės srityje;

6.5. padėti įgyvendinti tarptautinius Lietuvos įsipareigojimus, susijusius su aplinkos būklės stebėjimu, analize ir prognoze;

6.6. būti pagrįsta lėšų efektyvaus panaudojimo principu.

7. Programoje nurodomi:

7.1. Programos tikslai ir uždaviniai;

7.2. esamos būklės analizė;

7.3. Programos uždavinių įgyvendinimo priemonės, nurodant stebimus parametrus ar parametrų grupes, stebėjimo vietų skaičių, stebėjimų dažnumą, atsakingus vykdytojus;

7.4. Programos įgyvendinimo vertinimo kriterijai;

7.5. Programos priemonių finansavimo sistema ir lėšų paskirstymas;

7.6. Programos vykdymo eiga.

III. VALSTYBINĖS APLINKOS MONITORINGO PROGRAMOS RENGIMAS, DERINIMAS, VYKDYMAS IR KONTROLĖ

8. Programa rengiama 3–6 metams. Jos projektą rengia aplinkos ministro įsakymu sudaroma darbo grupė, į kurią įeina Aplinkos ministerijos, jai pavaldžių institucijų bei kitų valstybės institucijų, vykdančių valstybinį aplinkos monitoringą, atstovai, taip pat įvairių sričių ekspertai.

9. Programa derinama ir tvirtinama Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728 (Žin., 1994, Nr. [63-1238](#); 2003, Nr. [27-1089](#)), nustatyta tvarka.

10. Valstybinį aplinkos monitoringą pagal kompetenciją vykdo Aplinkos ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Žemės ūkio ministerija ar jos įgaliotos institucijos, Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, kitos valstybės institucijos.

11. Atsižvelgdamos į Programos nuostatas, valstybinį aplinkos monitoringą vykdančios institucijos pagal kompetenciją rengia metinius Programos įgyvendinimo priemonių planus. Parengtus metinius Programos įgyvendinimo priemonių planus pagal kompetenciją tvirtina Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija ir Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

12. Metiniuose Programos įgyvendinimo priemonių planuose turi būti nustatytos atitinkamais metais numatomos įgyvendinti priemonės, nurodant stebėjimų vietas (įvardijant konkrečių vietų pavadinimus, nurodant stebėjimo vietų koordinatas arba kitą analogišką informaciją), stebimus parametrus, matavimo vienetų bei parametrų stebėjimo dažnumą, atsakingus vykdytojus.

13. Valstybinio aplinkos monitoringo tikslais vykdomų stebėjimų vietų parinkimo principai bei matuojami ar stebimi parametrai turi būti nustatomi atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytus reikalavimus, jei tokių nėra – tarptautinių susitarimų reikalavimus.

13¹. Nuostatų 6.2¹. papunktyje nurodytu tikslu turi būti koordinuojami veiksmai su kitomis monitoringo (stebėsenos) programomis, parengtomis remiantis Europos Sąjungos teisės aktais, įskaitant 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje (OL 2008 L 152, p. 1), 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB nustatančią Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL 2000 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 005 tomas, p. 275), 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL 1992 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 002 tomas, p. 102), ir atitinkamais atvejais, 1979 metų Konvencija „Dėl tolimų atmosferos teršalų pernašų“ (toliau – TTOTP konvencija) ir jos protokolais, ir, kai tinka pagal neigiamo oro taršos poveikio ekosistemoms monitoringui (stebėsenai) keliamus stebėjimo vietų tinklo ir stebimų rodiklių reikalavimus, naudoti pagal tas programas surinktus duomenis.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

13². Siekiant įgyvendinti Nuostatų 6.2¹ papunktyje ir 13¹ punkte nustatytus reikalavimus, galima naudoti Nuostatų priede išvardytus neprivalomus monitoringo (stebėsenos) rodiklius.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

14. Valstybinio aplinkos monitoringo tikslais vykdomas mėginių ėmimas, tyrimų atlikimas, duomenų analizė turi būti atliekama vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktuose įtvirtintais metodais ar procedūromis. Jei atitinkamų metodų ar procedūrų Lietuvos Respublikos teisės aktais neregamentuojama, turi būti taikomi Lietuvos, Europos ar tarptautiniuose standartuose įtvirtinti

metodai bei procedūros.

15. Stebėjimų vietos, jų skaičius ir išdėstymas, stebėjimų dažnumas bei stebimi parametrai turi būti nustatyti taip, kad leistų surinkti objektyvią, statistiškai patikimą informaciją apie stebimų gamtinės aplinkos elementų būklę ar joje vykstančius procesus bei leistų efektyviai ją vertinti ir prognozuoti jos pokyčius tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu.

16. Valstybinio aplinkos monitoringo vykdymą pagal kompetenciją kontroliuoja Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, kitos valstybinį aplinkos monitoringą vykdančios institucijos.

IV. VALSTYBINIO APLINKOS MONITORINGO DUOMENŲ BEI INFORMACIJOS KAUPIMAS, SAUGOJIMAS IR TEIKIMAS

17. Valstybinio aplinkos monitoringo duomenys bei informacija pagal kompetenciją yra kaupiami, tvarkomi ir saugomi informacinėje sistemoje „Aplinkos informacijos valdymo integruota kompiuterinė sistema“ (IS „AIVIKS“), kitose valstybinį aplinkos monitoringą vykdančių institucijų tvarkomose informacinėse sistemose ar duomenų bazėse teisės aktų nustatyta tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-259](#), 2012-03-26, Žin., 2012, Nr. 38-1901 (2012-03-31), i. k. 112301MISAK00D1-259

17¹. Renkant 1 priede nurodytą informaciją ir apie ją teikiant ataskaitas, gali būti naudojamos metodikos, nustatytos TTOTP konvencijoje ir TTOTP konvencijos Vadovuose dėl tarptautinių bendradarbiavimo programų.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

18. Valstybinio aplinkos monitoringo duomenys ir informacija yra nuolatinio saugojimo.

19. Valstybinį aplinkos monitoringą vykdančios institucijos pagal kompetenciją su valstybiniu aplinkos monitoringu susijusią informaciją (metinių Programos įgyvendinimo priemonių planus, informaciją apie šių planų įgyvendinimą, atliktų stebėjimų, tyrimų rezultatų analizę) turi skelbti savo interneto svetainėse.

20. Valstybinio aplinkos monitoringo duomenys ir informacija juridiniams ir fiziniams asmenims teikiami teisės aktų nustatyta tvarka.

21. Valstybinio aplinkos monitoringo duomenys ir informacija kitoms valstybėms ir tarptautinėms organizacijoms teikiama teisės aktų ir tarptautinių susitarimų nustatyta tvarka.

21¹. Europos Komisijai ir Europos aplinkos agentūrai teikiama ši, Nuostatų 6.2¹ papunktyje nurodyta, informacija:

21¹.1. ne vėliau kaip 2018 m. liepos 1 d., o vėliau kas ketverius metus – kur yra stebėjimo vietos ir kokie stebimi rodikliai, naudojami oro taršos poveikio monitoringo (stebėsenos) tikslais, ir;

21¹.2. ne vėliau kaip 2019 m. liepos 1 d., o vėliau kas ketverius metus – monitoringo (stebėsenos) duomenys.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Valstybinio aplinkos monitoringo tikslams gali būti naudojami savivaldybių aplinkos monitoringo, vykdomo laikantis Bendrųjų savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. D1-436 (Žin., 2004, Nr. [130-4680](#)), bei šių Nuostatų 13 ir 14 punktuose nustatytų reikalavimų, duomenys.

23. Už Nuostatų reikalavimų pažeidimus asmenys traukiami atsakomybėn įstatymų nustatyta tvarka.

Priedo pakeitimai:

Nr. [D1-624](#), 2006-12-29, Žin., 2007, Nr. 4-179 (2007-01-11), i. k. 106301MISAK00D1-624

NEPRIVALOMI ORO TARŠOS POVEIKIO MONITORINGO (STEBĖSENOS) RODIKLIAI

1. Gėlo vandens ekosistemų atveju nustatomas biologinės žalos, įskaitant jautriesiems receptoriams (mikrofitams, makrofitams ir titnagdumbliams), mastas ir žuvų išteklų ar bestuburių nykimas:

1.1. pagrindinis rodiklis – rūgščių neutralizavimo geba, o pagalbiniai rodikliai – rūgštingumas (pH), ištirpusi sieros rūgšties druska (SO_4), nitratas (NO_3) ir ištirpusi organinė anglis: mėginių ėmimo dažnumas – nuo karto per metus (per rudeninį ežerų vandens maišymosi ciklą) iki karto per mėnesį (upeliuose).

2. Žemės ekosistemų atveju vertinamas dirvožemio rūgštingumas, dirvožemio maistinių medžiagų netekimas, su azotu susijusi padėtis bei azoto balansas ir biologinės įvairovės nykimas:

2.1. pagrindinis rodiklis – dirvožemio rūgštingumas: bazinių katijonų frakcijų mainai (sotinimas bazėmis) ir aliuminio mainai dirvožemyje: mėginių ėmimo dažnumas – kas dešimt metų. Pagalbiniai rodikliai – pH, sieros rūgšties druska, nitratas, baziniai katjonai, aliuminio koncentracija dirvožemio tirpale: mėginių ėmimo dažnumas – kasmet (jei taikoma);

2.2. pagrindinis rodiklis – nitratų išplovimas iš dirvožemio ($\text{NO}_{3,\text{leach}}$): mėginių ėmimo dažnumas – kasmet;

2.3. pagrindinis rodiklis – anglies ir azoto santykis (C/N), o pagalbinis rodiklis – bendras azoto kiekis dirvožemyje (N_{tot}): mėginių ėmimo dažnumas – kas dešimt metų;

2.4. pagrindinis rodiklis – maistingųjų medžiagų balansas (N/P, N/K, N/Mg) lapijoje: mėginių ėmimo dažnumas – kas ketveri metai.

3. Žemės ekosistemų atveju vertinama ozono žala augmenijos augimui ir biologinei įvairovei:

3.1. pagrindinis rodiklis – augmenijos augimas ir žala lapijai, pagalbinis rodiklis – anglies srautas (C_{flux}): mėginių ėmimo dažnumas – kasmet;

3.2. pagrindinis rodiklis – srautu grindžiamų kritinių lygių viršijimas: mėginių ėmimo dažnumas – kasmet per augimo sezoną.

Papildyta priedu:

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-624](#), 2006-12-29, Žin., 2007, Nr. 4-179 (2007-01-11), i. k. 106301MISAK00D1-624

Dėl aplinkos ministro 2002 m. balandžio 8 d. įsakymo Nr. 160 "Dėl Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo" pakeitimo ir aplinkos ministro 2002 m. kovo 12 d. įsakymo Nr. 106 "Dėl Aplinkos monitoringo duomenų fondo nuostatų patvirtinimo" pripažinimo netekusiu galios

2.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-259](#), 2012-03-26, Žin., 2012, Nr. 38-1901 (2012-03-31), i. k. 112301MISAK00D1-259

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 8 d. įsakymo Nr. 160 „Dėl Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-199](#), 2018-03-15, paskelbta TAR 2018-03-19, i. k. 2018-04151

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 8 d. įsakymo Nr. 160 „Dėl Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo